

Duidelijke verwachtingen voor jong en oud over een eerlijk pensioen

Speech van Merel van Vroonhoven

Pensioenseminar DNB/AFM, 11 september 2014

Majesteit, geachte dames en heren, beste aanwezigen,

Ik vind het fijn dat ik u vandaag met zovelen zie en mag toespreken bij dit pensioenseminar. Het is goed dat ook dit jaar de Nederlandsche Bank dit congres organiseert en de AFM opnieuw een belangrijke bijdrage heeft mogen leveren in de organisatie. En natuurlijk zijn wij vereerd met de aanwezigheid van Koningin Maxima. Een ambassadrice waar de pensioendeelnemer erg blij mee mag zijn! Uw werk voor het platform Wijzer in Geldzaken is zeer waardevol om financiële educatie in Nederland op de kaart te zetten en het financieel bewustzijn bij Nederlanders te vergroten. Zoals u weet probeert de AFM pensioen vooral te benaderen vanuit het gezichtspunt van de deelnemer.

Wie is de deelnemer?

Maar wie is eigenlijk die deelnemer waar we het vandaag over hebben? Wie heb ik, en wie heeft u voor ogen? Bent uzelf niet die deelnemer, en ikzelf? Zijn dat in de toekomst wellicht uw kinderen, en mijn zoons? En zijn dat niet de mensen die al met pensioen zijn?

Vandaag gaat het over ons allemaal.

Wat kunnen wij en onze kinderen verwachten als wij straks met pensioen gaan? Werkt u straks door tot uw 68ste? Of zelfs langer? Werken onze kinderen straks nog veel langer door? En hoe zorgen we voor onszelf en de toekomstige generaties dat ons pensioenstelsel eerlijk uitpakt, en de verwachtingen gerechtvaardigd en duidelijk zijn?

Ik wil het met u hebben over duidelijke gerechtvaardigde verwachtingen, voor jong en oud. Over een eerlijk pensioen.

Wat mogen wij verwachten?

Het zal niemand ontgaan die dagelijks het nieuws volgt, dat pensioen een *hot issue* is. Er is volop aandacht voor pensioenen. Maar vaak gaat het vooral over de negatieve kanten, zoals de dekkingsgraad tekorten, kortingen, en technische zaken. Tegelijkertijd weet zelfs de beste

krantenlezer of internetsurfer vaak niet hoeveel hij of zij op zijn rekening gestort krijgt als hij met pensioen gaat.

Terwijl voor iedereen, ook voor mij, het belangrijk is om te weten:

- Hoeveel pensioen krijg ik?
- Is dat genoeg?
- En wat moet ik doen als het niet genoeg is en ik daardoor misschien in de problemen kom?

Inzicht

Een van de belangrijke taken, voor een pensioenfonds en toezichthouder, is het geven van inzicht aan de deelnemer. Inzicht in de hoogte van het pensioen. Maar ook inzicht in de onzekerheden en risico's waarmee het opbouwen van pensioen gepaard gaat. Zonder inzicht weet je als deelnemer niet wat voor actie je eventueel moet ondernemen.

Vorige week is het wetsvoorstel Pensioencommunicatie ingediend bij de Tweede Kamer. Dat zal voor meer inzicht bij de deelnemer zorgen, een goede zaak. In de toekomst hoop ik dat hij een helder digitaal overzicht van de stand van zaken van zijn pensioen zal kunnen krijgen, met inzicht in koopkracht en risico's. Ik ben dan ook blij dat de nieuwe wet Pensioencommunicatie voorschrijft dat op de website mijnpensioenoverzicht.nl voortaan het totale pensioeninkomen te zien is. In drie scenario's: een optimistisch, een verwacht en een pessimistisch scenario.

Risico's

Want wat de toekomst ons brengt, is nog maar de vraag. Voor een deelnemer is het juist daarom belangrijk dat hij verschillende toekomstplaatjes voorgeschoteld krijgt, afhankelijk van bijvoorbeeld de koopkracht. En antwoord op vragen als: wat gebeurt er met mijn pensioen als ik arbeidsongeschikt raak; en wat als ik mijn baan verlies?

Die onzekerheid en eventuele risico's moeten klip- en- klaar zijn voor deelnemers. Ook over wat we niet, of niet helemaal, zeker weten moet u, de pensioensector, correct, duidelijk en evenwichtig communiceren. Maak deelnemers daarbij vooral duidelijk *what's in it for them?*

Het wetsvoorstel Pensioencommunicatie biedt ruimte om het inzicht van de deelnemer te vergroten. De AFM hoopt dat er al vanaf begin 2015 verbeteringen zichtbaar worden voor de deelnemer.

En dan ons pensioenstelsel.

Het pensioen van morgen; voor jong en voor oud

In het buitenland kijkt men vaak met enige jaloezie naar ons pensioenstelsel. Wij hebben, zo vinden velen, een van de beste pensioenstelsels ter wereld. Dat ontken ik natuurlijk niet, maar iets dat goed is, moet ook goed blijven. Het gaat om een toekomstbestendig pensioenstelsel en dat vraagt om het nodige onderhoud. En het vraagt van ons dat we belangrijke keuzes niet uit de weg gaan. Welke kant moet het opgaan met ons pensioenstelsel?

Staatsecretaris Jetta Klijnsma is een brede [pensioendialoog gestart over de toekomst van het pensioenstelsel](#). Ook wij doen daar van harte aan mee.

Het perspectief van de AFM hierin is dat wij streven naar eerlijke, efficiënte en transparante financiële markten. Ook het pensioenstelsel zou aan die eisen moeten voldoen. Dit alles vanuit het perspectief van de deelnemer.

Transparant: de deelnemer moet op hoofdlijnen kunnen begrijpen hoe het in elkaar zit en weten waar hij aan toe is. **Eerlijk en uitlegbaar** betekent dat we ons steeds moeten afvragen of de gemaakte keuzes uit te leggen zijn aan de deelnemers. Dat betekent ook: niet nodeloos ingewikkeld. Daarvoor is nog een reden: het stelsel moet **kostenefficiënt** zijn: zo veel mogelijk pensioen voor een ingelegde euro. En: het stelsel moet de mensen helpen om verantwoordelijkheid te kunnen nemen voor de invulling van zijn of haar oude dag. Bijvoorbeeld door hen geen keuzes voor te leggen die je in den blinde moet maken, zoals nu het geval is bij waardeoverdracht.

Dat betekent ook dat we rekening houden met *gedragseconomische* inzichten.

Pensioendeelnemers zijn wat dat betreft net mensen en handelen als andere 'gewone' financiële consumenten:

- Zij lezen niet altijd alle informatie;
- houden niet van onzekerheid, en;
- kijken vooral naar de korte termijn.

Het is belangrijk om alle voorstellen steeds te toetsen op het belang van de deelnemer vanuit deze gezichtspunten, en ons niet te verliezen in de techniek.

Lusten en lasten

Vanuit dit perspectief wil ik nog iets dieper ingaan op de financiële kant van ons pensioen.

Dit gaat over de uitkomsten van de tweede pijler – welk pensioen krijgt iemand uiteindelijk? Ik vind het als toezichthouder belangrijk dat een deelnemer het gevoel heeft dat het pensioen dat hij daadwerkelijk krijgt, rechtvaardig is. Kortom, we willen een stelsel waarin sprake is van een eerlijke verdeling van lusten en lasten: grote verschillen in uitkomsten tussen deelnemers bij eenzelfde euro ingelegde premie en met eenzelfde risicoprofiel moeten worden voorkomen.

Eerlijke verdeling

Wat is een eerlijke verdeling van lusten en lasten?

In Nederland delen we de risico's van het opbouwen van pensioen samen met anderen in hetzelfde collectief. In veel gevallen werkt dit zoals bij een verzekering. Stel dat ik 98 wordt, dan is dat veel ouder dan gemiddeld voor vrouwen van mijn leeftijd. Gelukkig hoef ik me dan geen zorgen te maken over mijn pensioenuitkering: ik ben verzekerd van een uitkering zolang ik leef. Omdat er in het pensioenfonds waarin ik deelneem ook deelnemers zitten die korter leven, kan het fonds deze verschillen opvangen.

Er zijn ook risico's bij het opbouwen van pensioen waarmee *iedereen* te maken krijgt. Zoals het risico dat we allemaal, als groep, steeds langer leven. Ook hier zijn we op dit moment solidair met elkaar en wel over generaties heen: wanneer een generatie nu ouder wordt dan verwacht springen jongere generaties bij om dit risico op te vangen. Simpelweg omdat zij dit risico veel beter kunnen dragen. En nu de werkgever niet altijd meer kan of wil bijspringen om deze risico's op te vangen zal in de toekomst het delen van risico's tussen generaties steeds vaker nodig zijn.

Maar dit verhoogt wel de complexiteit én de discussie over het stelsel: want worden deze risico's wel (voldoende) eerlijk tussen jong en oud verdeeld? Het maakt het ook lastig voor de deelnemers: zij weten minder goed op voorhand wat zij op hun pensioendatum kunnen verwachten aan daadwerkelijk uit te keren pensioen. Hier ontstaat dus, terecht, een discussie over de vraag of lusten en lasten bij het opbouwen van pensioen wel eerlijk worden verdeeld tussen verschillende generaties.

Samen voor een evenwichtig beeld

Ik sluit af.

Voor een deelnemer is het van belang bij dat hij een evenwichtig beeld krijgt van zijn pensioen: het verwachte pensioeninkomen, de risico's en onzekerheid, maar ook de wijze waarop lusten en lasten zijn verdeeld. Dit alles op een begrijpelijke en transparante manier zodat hij zijn eigen verantwoordelijkheid kan nemen. Dit is een taak die wij gezamenlijk moeten oppakken als pensioenuitvoerders, wetgever en toezichthouders. Bij de te varen koers moeten we niet in de laatste plaats ook de deelnemer zelf betrekken, het gaat uiteindelijk om zijn of haar pensioen, om het pensioen van ons allemaal.

Dank u wel.